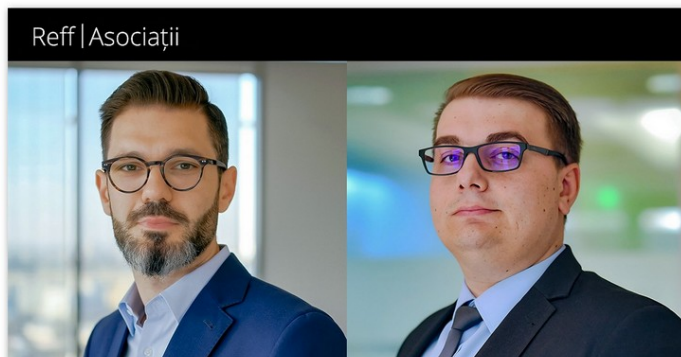

Marul otrăvit al cauzei de nepedepsire - contribuabilul suspectat de evaziune fiscală poate evita urmărirea penală dacă acceptă eticheta de „evazionist”

Modificările aduse recent legislației privind combaterea evaziunii fiscale au drept scop, printre altele, simplificarea procedurilor de recuperare de către stat a prejudiciilor provenite din astfel de infracțiuni de până la 1.000.000 de euro. Astfel, Legea nr. 126/2024 oferă contribuabilului suspectat de evaziune de către autoritățile fiscale posibilitatea să achite prejudiciul majorat și penalitățile aferente, pentru a nu fi supus urmăririi penale. Însă, dacă alege să plătească, își recunoaște automat fapta și renunța la orice mijloc de a-și dovedi ulterior nevinovația și de a-și recupera sumele achitate. În plus, noua lege intră în contradicție cu Codul de procedură fiscală, pe anumite aspecte, și conferă inspectorilor fiscali atribuție de procurori.

Legea nr. 126/2024 privind unele măsuri pentru consolidarea capacității de combatere a evaziunii fiscale, care modifică Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, a intrat în vigoare în data de 16 mai 2024 și reglementează o serie de infracțiuni noi. De asemenea, ea aduce modificări inclusiv cu privire la cauzele speciale de nepedepsire (situațiile în care o persoană care a comis o infracțiune scapă de pedeapsă) pentru prejudicii sub pragul prevăzut de lege, care acum a fost majorat de la 100.000 de euro la 1.000.000 de euro.

Un element de noutate este reprezentat de cauza de nepedepsire care conferă autorităților fiscale atribuție rezervată până acum organelor judiciare (de la art. 10 alin. (1) din Legea nr. 241/2005). Conform noului text de lege, în cazul infracțiunilor de evaziune fiscală, fapta nu se mai pedepsește dacă prejudiciul este mai mic de 1.000.000 de euro, iar contribuabilul achită efectiv prejudiciul, majorat cu 15%, precum și dobânzile și penalitățile aferente, în termen „de maximum 30 de zile de la finalizarea controlului efectuat de organele competente, în urma cărora se individualizează un prejudiciu datorat bugetului general consolidat”. În acest caz, „organele competente” sunt autoritățile fiscale, care nu vor mai sesiza organele de urmărire penală, ci vor constata direct aplicabilitatea cauzei de nepedepsire. În consecință, contribuabilul va putea opta pentru plata sumei datorate și va evita, astfel, deschiderea unui dosar penal.

Sumele achitate nu se pot recupera ulterior

Pe de altă parte, Codul de procedură fiscală prevede că prejudiciul stabilit în urma unui control fiscal (indiferent dacă e vorba de inspecție fiscală, control inopinat, control antifraudă, verificarea situației fiscale personale sau verificare documentară) în baza suspiciunilor de evaziune fiscală se evidențiază în procesul-verbal de sesizare a organelor de urmărire penală. Contribuabilul poate achita aceste sume și le poate recupera, ulterior, **în măsura în care organele penale constată ca aceste sume nu erau datorate.**

Contrar dispozițiilor de mai sus, pentru a beneficia de cauza de nepedepsire, contribuabilul trebuie să achite prejudiciul și, mai mult, **sa recunoască la finalizarea controlului ca a săvârșit o faptă de evaziune fiscală.** Iar în acest caz nu va mai avea posibilitatea să recupereze sumele achitate, deoarece organele judiciare nu ajung să se mai pronunțe cu privire la existența sau nu a faptei respective.

Aceasta concluzie este evidentă în cazul inspecției fiscale, al controlului inopinat, al verificării situației fiscale personale și al verificării documentare, dat fiind că, potrivit Codului de procedura fiscală, autoritățile fiscale sunt obligate să sesizeze organele penale cu privire la potențialele infracțiuni. Practic, dacă autoritatea fiscală consideră că există indicii de evaziune fiscală, trebuie să întocmească un proces-verbal de sesizare a organelor penale și să înceteze controlul. Cu toate acestea, după intrarea în vigoare a Legii nr. 126/2024, obligația sesizării organelor de urmărire penală ar trebui „amânata” până la expirarea termenului de 30 de zile în care contribuabilul poate achita prejudiciul majorat cu 15%, precum și dobânzile și penalitățile aferente. Cele două texte de lege sunt contradictorii, ceea ce va genera un blocaj procedural, pentru că, dacă acțiunea de control încetează, nu este întrunită condiția pentru aplicarea cauzei de nepedepsire, respectiv „finalizarea controlului efectuat de organele competente, în urma căruia se individualizează un prejudiciu datorat bugetului general consolidat”.

În cazul controlului antifrauda, dacă sunt indicii de infracțiuni, inspectorii antifrauda sunt obligați să sesizeze organele de urmărire penală prin procesul-verbal emis la finalizarea controlului. În cadrul acestui proces-verbal se individualizează într-adevăr prejudiciul, dar fără să se emita o decizie de impunere. Or, din perspectiva Codului de procedura fiscală, doar decizia de impunere reprezintă un act administrativ, care poate fi contestat și atacat în instanță. Procesele-verbale emise de inspectorii antifrauda, respectiv cele de sesizare a organelor de urmărire penală, nu sunt acte administrative, ci doar acte cu rol de mijloc de probă.

Concret, **dacă un contribuabil ar decide să achite prejudiciul majorat pentru a beneficia de cauza de nepedepsire**, nu ar mai avea niciun mijloc legal pentru a dovedi că nu este vinovat de evaziune fiscală. Mai mult, contribuabilul nu va primi niciun act administrativ pe care să îl conteste în fața instanțelor. Însă, dacă contribuabilul nu acceptă acuzația de evaziune fiscală sau vrea să conteste rezultatul controlului, această cauză de nepedepsire nu poate fi aplicată.

Recunoașterea vinovației expune contribuabilul la interpretări greșite și abuzuri

Mai mult, recunoașterea faptei în afara cadrului prevăzut de Codul de procedura penală privează contribuabilul de garanțiile oferite în cazul acordului de recunoaștere a vinovației, respectiv dovada că sunt probe suficiente cu privire la existența faptei și la vinovația persoanei care a comis fapta, precum și asistența juridică obligatorie. Dincolo de aceste garanții, acordul de recunoaștere este analizat în instanță, unde îi este confirmată legalitatea. În schimb, nici Codul de procedura fiscală și nici Legea 126/2024 nu prevăd astfel de garanții, care să pună la adăpost contribuabilul de o eventuală interpretare greșită a prevederilor aplicabile sau de eventuale abuzuri.

Practic, această cauză de nepedepsire se transformă într-o veritabilă recunoaștere a vinovației cu privire la o faptă care nu va fi supusă analizei unui organ judiciar sau a unei instanțe.

Având în vedere toate aspectele de mai sus, introducerea noii cauze de nepedepsire pare a fi o modalitate de a scurta parcursul judiciar care urmărește atragerea banilor către bugetul de stat, dându-i contribuabilului aflat sub presiunea unei potențiale sesizări penale posibilitatea să aleagă dacă achită prejudiciul majorat cu 15% (plus dobânzi și penalități) sau suportă costurile și implicațiile unui proces penal în cadrul căruia să-și probeze nevinovația.

Întrebări care așteaptă răspuns

În concluzie, rămân o serie de întrebări care trebuie să își găsească răspunsul în practica viitoare a autorităților fiscale. Una dintre ele este **cum va putea un contribuabil care vrea să beneficieze de cauza de nepedepsire (strict pentru a evita urmărirea penală) să recupereze sumele achitate**, în condițiile în care nu are un act administrativ pe care să îl conteste.

În plus, trebuie clarificat dacă un contribuabil care achită prejudiciul pentru a beneficia de cauza de nepedepsire **va trebui să își modifice structura de afaceri pentru perioadele fiscale următoare, ținând cont că recunoașterea vinovației ar putea fi folosită în controalele fiscale viitoare ca o recunoaștere a unei conduite fiscale nelegale**.

Totodată, este neclar **cum vor demonstra autoritățile fiscale fapta de evaziune fiscală și cu ce mijloace juridice se va**

putea apara contribuabilul de latura subiectiva în fața unor inspectori care nu au calitatea de magistrați.

Care mai este avantajul practic pentru contribuabilul care plătește pentru a scăpa de stresul și costul unui dosar penal, dacă **organele de urmarire penala au în continuare dreptul sa se sesizeze din oficiu cu privire la savârșirea infracțiunii?** Desigur, dosarul penal va fi clasat în virtutea intervenției cauzei de nepedepsire, dar beneficiul obținut ca efect al plății va fi diluat semnificativ.

Nu în ultimul rând, este important sa se clarifice daca, în cazul în care decide sa plateasca, **contribuabilul mai are vreo pârghie legala pentru a-și proba nevinovația și a scăpa de „eticheta de evazionist”**.